

Sygn. akt I C 1198/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2014r.

Sąd Rejonowy w Kłodzku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSR Andrzej Józefowski

Protokolant Paulina Szkutnik

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2014r. **w Kłodzku**

sprawy z powództwa I. D.

przeciwko P. C.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powódki I. D. umowę darowizny, której przedmiotem jest nieruchomości położona w S., dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą nr(...) zawartą dnia 10 stycznia 2013r. przed notariuszem M. M.(repertorium Anr (...)) pomiędzy pozwanym P. C., a dłużnikiem A. C., wobec którego powódce przysługuje wierzytelność w wysokości 11.562,00 zł

z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu w wysokości 2.560,00 złotych

(zasądzona nakazami zapłaty z dnia 11 lutego 2013r. w postępowaniu upominawczym wydanym przez Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie V Wydział Gospodarczy w sprawach o sygn. V GNc 20/13 i V GNc 21/13);

II. zasądza od pozwanego P. C. na rzecz powódki I. D. kwotę 2.917,00 tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IC 1198/13

UZASADNIENIE

Powódka I. D. domagała się uznanie za bezskuteczną w stosunku do siebie czynności prawnej darowizny, której przedmiotem jest nieruchomości położona w S., dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartej w K.w dniu 10 stycznia 2013 r. przed notariuszem M. M.(repertorium A Nr (...)) pomiędzy pozwanym P. C., a dłużnikiem powódki A. C., dokonanej z pokrzywdzeniem powódki, której przysługuje wierzytelność w wysokości 11.562 zł. wraz z ustawowymi odsetkami (nakazy zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 11 luty 2013r sygn. akt VGNC 20/13, nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym sygn. akt VGNC 21/13 oraz łącznymi kosztami procesu w wysokości 2.560,00 zł), przy przyjęciu, że pozwany może się zwolnić z zobowiązania przez zapłatę kwoty wynikającej z „powyższego wyroku”.

W uzasadnieniu pozwu powódka podała, że prawomocnymi nakazami zapłaty Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie z dnia 11 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. akt V GNc 20/13 oraz V GNc 21/13 od A. C. na rzecz powódki I. D. została zasądzona kwota 11.562 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kwota 2.560,00 złotych tytułem kosztów postępowania. Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie V Wydział Gospodarczy nadal klauzulę wykonalności wskazanym nakazom zapłaty.

Umową darowizny z dnia 10 stycznia 2013r. A. C. przeniósł działkę rolną niezabudowaną położoną w S. na syna P. C..

Skutkiem zawartej umowy A. C. wyzbył się jedyne go składnika swego majątku, z którego mogłoby nastąpić zaspokojenie wierzytelności powódki.

Według powódki w sprawie znajduje zastosowanie domniemanie z art. 529 k.c., zgodnie, z którym, jeżeli w chwili dokonania darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy przypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

W ocenie powódki poprzez zawarcie umowy darowizny A. C. wyzbył się jedyne go składnika swojego majątku, z którego mogłoby nastąpić zaspokojenie wierzytelności powódki, wobec czego nie budzi wątpliwości fakt, iż działał on ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Dla skuteczności skargi paulińskiej nie jest konieczne, by w zamiarze dłużnika leżało pokrzywdzenie wierzycieli, ani też by zamiar ten skierowany był przeciwko określone mu wierzycielowi. Wystarcza świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się. Świadomość też musi istnieć w chwili dokonania czynności prawnej.

Zdaniem powódki, w sprawie znajduje również zastosowanie domniemanie zawarte w treści art. 527 § 3 k.c., zgodnie z którym, jeżeli w wyniku czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową odniosła osoba będąca w bliskim stosunku, wówczas domniemywa się, iż osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Fakt, iż syn dłużnika, nabywając działkę rolną niezabudowaną na podstawie darowizny, pozostaje w bliskich stosunkach ze swymi rodzicami, dokonującymi czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela, zdaniem powódki, nie wymaga dowodzenia.

Co więcej, zastosowanie znajduje także art. 528 k.c., w myśl, którego, jeżeli w skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Niewątpliwe w skutek zawarcia darowizny pozwany otrzymał od dłużników bezpłatnie korzyść majątkową.

Pozwany P. C. wniósł o oddalenie powództwa zarzucając, że darowizna nieruchomości nie miała na celu pokrzywdzenia powódki, a pozwany nie wiedział o istnieniu jakichkolwiek roszczeń powódki w stosunku do A. C.. W księgach wieczystych nieruchomości w dniu dokonania darowizny nie było żadnego zastrzeżenia o istnieniu roszczenia, nie było egzekucji prowadzonych przeciwko A. C.. Ponadto zobowiązanie dłużnika wynikające z nakazów zapłaty powstało później niż darowizna nieruchomości, nie ma zatem po stronie poznanego świadomości pokrzywdzenia wierzyciela (powoda). Pozwany nie wiedział o zobowiązaniach dłużnika (nakaz zapłaty został wydany później niż zbycie nieruchomości na rzecz pozwanego). Dodatkowo w okresie zbycia tej nieruchomości do pozwanego nie docierały żadne informacje o nakazach zapłaty w stosunku do dłużnika, nie były prowadzone żadne egzekucje. Zatem przy zachowaniu należytej staranności pozwany nie mógł się dowiedzieć o przyszłych roszczeniach powoda do dłużnika. Powód nie zabezpieczył u dłużnika roszczenia o zapłatę.

Pozwany nie odnotował żadnych okoliczności wskazujących na to, że dłużnik ma problemy finansowe. Przeciwnie dłużnik dysponował gotówką, płacił swoje bieżące zobowiązania - o czym pozwany wiedział, że dłużnik zobowiązania swoje reguluje na bieżąco.

Zatem w wyniku transakcji - po stronie dłużnika A. C. nie nastąpiła niewypłacalność.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W lipcu i sierpniu 2012 r. powódka wykonała na rzecz A. C. usługi transportowe za wynagrodzeniem w kwocie 39 000 zł, którego A. C. -mimo wystawienia faktur- nie zapłacił.

(dowód : zeznania powódki)

Prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie z dnia 11 lutego 2013r w sprawie o sygn. akt V GNC 20/ 13 nakazano A. C., aby zapłacił I. D. kwotę 5904 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 07 2012 r. oraz kwotę 1280 zł tytułem kosztów postępowania.

(dowód : kopia nakazu zapłaty z dnia 11 02 2013 r. k 7 , postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności z dnia 23 04 2013 r. k 8)

Prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Dzierżoniowie z dnia 11 lutego 2013r w sprawie o sygn. akt V GNC 21/ 13 nakazano A. C., aby zapłacił I. D. kwotę 5658 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 1968 zł od dnia 10 07 2012 r. oraz od kwoty 3690 zł od dnia 10 12 2012 r. oraz kwotę 1280 zł tytułem kosztów postępowania. Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Dzierżoniowie V Wydział Gospodarczy nadal klauzulę wykonalności powyższemu nakazowi zapłaty.

(dowód : kopia nakazu zapłaty k 9 , postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności k 10)

Przeciwko A. C. prowadzono 5 postępowań egzekucyjnych. Egzekucja z rachunków bankowych dłużnika, wynagrodzenia za pracę, wierzycelności uzyskanych z nadpłaty podatku dochodowego od osób fizycznych oraz nieruchomości okazała się bezskuteczna . Stan zadłużenia A. C. wynosi 217 771,60 zł

Umową darowizny z dnia 10 stycznia 2013r. A. C.przeniósł działkę rolną niezabudowaną w S.na syna P. C., dla której Sąd Rejonowy w Kłodzku prowadzi księgę wieczystą nr (...).

(dowód : informacja Komornika Sądowego z dnia 4 07 2013 r. k 12)

Sąd zważył :

Zgodnie z art. 527 kodeksu cywilnego gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Według art. 528 k.c. jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Ciężar udowodnienia wszystkich wskazanych przesłanek zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na wierzycielu.

Jako stan niewypłacalności uważa się, że jest to taki stan majątkowy dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzyciela (por. M. Pyziak-Szafnicka, Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, Studia Prawnicze 1994, nr 1-4, s. 5; Z. Radwański, Zobowiązania..., s. 31; P. Machnikowski (w:) Kodeks..., s. 947). Niewypłacalność w „wyższym stopniu" zachodzić będzie wówczas, gdy dojdzie do powiększenia niewypłacalności, przy czym każde powiększenie niewypłacalności dłużnika powinno być brane pod uwagę. Stan niewypłacalności dłużnika w stopniu wyższym obejmuje utrudnienie i opóźnienie zaspokojenia (wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/2000, Biul. SN 2002, nr 5, s. 11, Jurysta 2002, nr 7-8, s. 55).

Pokrzywdzenie wierzyciela powstaje na skutek takiego stanu majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/2000, Biul. SN 2002, nr 5, s. 11; także wyrok SN z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 503/07, LEX nr 496375). Pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia (wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności prawnej).

Do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli, o którą chodzi w art. 527 § 1 k.c. wystarczy, by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (wyrok SA w Gdańsku z dnia 10 stycznia 1995 r., I ACr 1014/94, OSA 1995, z. 2, poz. 6; tak również wyrok SA w Poznaniu z dnia 12 maja 2005 r., I ACa 1764/2004, OSA 2006, z. 3, poz. 8, s. 33). Dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy zdaje sobie sprawę (uświadamia sobie), że wskutek dokonania czynności prawnej z osobą trzecią może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku.

W sytuacji gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy zastosować wyłącznie art. 528 k.c. jako przepis dalej idący, z pominięciem art. 527 § 3 i 4 k.c. Jeśli więc np. syn dłużnika uzyska od niego korzyść majątkową bezpłatnie, przesłanka podmiotowa po jego stronie jest bez znaczenia.

Zgodnie z art. 529 k.c. jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

Według art. 533 kc. osoba trzecia, która uzyskała korzyść majątkową wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, może zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną, jeżeli zaspokoi tego wierzyciela albo wskaże mu wystarczające do jego zaspokojenia mienie dłużnika. Osobie trzeciej przysługuje więc upoważnienie przemienne (*facultas alternativa*) do zwolnienia się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela (P. Machnikowski (w:) Kodeks..., s. 954; M. Pyziak-Szafnicka (w:) System..., t. 6, s. 1282).

W ocenie Sądu powód udowodnił wszystkie przesłanki uznania za bezskuteczną dokonanej czynności prawnej darowizny. Skutkowało to uwzględnieniem powództwa.

Bezspornym jest istnienie wierzytelności pieniężnej powódki i odpowiadającego jej długu A. C..

Niesporna była także okoliczność dokonania darowizn na rzecz syna dłużnika pozwanego w przedmiotowej sprawie.

Wymaga szczególnego podkreślenia, że dług A. C. względem powódki powstał już w 2012 r., kiedy powódka świadczyła usługi transportowe na rzecz A. C. i nie otrzymała zapłaty za zafakturowane usługi.

Nie ma znaczenia czy istniał nakaz zapłaty obejmujący to zobowiązanie A. C. i był już prawomocny. Istotne jest, że zobowiązanie A. C. powstało wcześniej, przed zawarciem umowy darowizny. Nie jest także istotne, czy w chwili darowizny w księdze wieczystej istniały odpowiednia zabezpieczenia roszczeń powódki wobec A. C..

Dłużnik A. C. miał pełną świadomość istnienia swojego długu, a domniemania wynikające z powołanych wyżej przepisów pozwalają przyjąć, że darowizna była dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, w tym zwłaszcza powódki.

Przed datą zawarcia umowy darowizny wystawiono faktury za wykonane usługi. Tak więc w chwili dokonywania darowizn na rzecz pozwanego dłużnik miał pełną świadomość istnienia długu i jego wysokości. Można powiedzieć, że dłużnik działał w złej wierze przenosząc na pozwanego własność nieruchomości, gdyż jego celem było takie przesunięcie majątkowe, które uniemożliwiłoby zaspokojenie wierzytelności powódki i chroniłoby posiadany przez niego majątek.

Zaskarżona czynność dłużnika w postaci darowizn nieruchomości na rzecz pozwanego niewątpliwie została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela. Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela, jeżeli

wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był poprzednio.

Jak wskazano, pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (por. wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r. IV CKN 525/00 lex nr 53110). Na skutek zawarcia umowy darowizny nastąpiło zmniejszenie majątku dłużnika, gdyż ubyły z niego wartościowe składniki w postaci nieruchomości będącej przedmiotem tej umowy.

Jak wskazano o tym, czy czynność prawna dłużnika krzywdzi wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania tej czynności lecz według chwili jej zaskarżenia. Bezspornie dokonanie zaskarżonych czynności w postaci umowy darowizny nieruchomości powiększało niewypłacalność dłużnika w momencie ich zaskarżenia. Między niewypłacalnością dłużnika, a podjęciem przez niego czynności prawnych zachodził związek przyczynowy.

Dłużnik działał niewątpliwie z pełną świadomością pokrzywdzenia wierzyciela-powoda w sprawie.

Stan niewypłacalności dłużnika A. C. został jednoznacznie opisany przez organ egzekucyjny, który ustalił, iż Przeciwno A. C. prowadzono 5 postępowań egzekucyjnych. Egzekucja z rachunków bankowych dłużnika, wynagrodzenia za pracę, wierzytelności uzyskanych z nadpłaty podatku dochodowego od osób fizycznych oraz nieruchomości okazała się bezskuteczna. Stan zadłużenia A. C. wynosi 217 771,60 zł. Twierdzenia pozwanego o braku niewypłacalności dłużnika nie zostały poparte jakimikolwiek dowodami i jako całkowicie gołosłowne nie mogły podlegać uwzględnieniu.

Przyjmuje się, że redagując sentencję wyroku uwzględniającego skargę pauliańską, sąd nie może poprzestać na wskazaniu osoby pokrzywdzonego wierzyciela, lecz powinien także bliżej określić wierzytelność, ze względu na którą uznaje się czynność prawną dłużnika za bezskuteczną w stosunku do danego wierzyciela. W sentencji wyroku uwzględniającego powództwo wierzytelność przysługująca powodowi powinna być oznaczona pod względem podmiotowym i przedmiotowym (wyrok SN z 13 lutego 1970 r., III CRN 546/69, OSNC 1970, nr 10, poz. 192, z glosą A. Ohanowicza, OSP 1970, z. 10, poz. 192; uchwała SN z 11 października 1995 r., III CZP 139/95, OSNC 1996, nr 1, poz. 17).

Jednakże w wyroku nie było dozwolone opisanie innych wierzytelności przysługujących powodce wobec A. C. skoro nie zostały objęte pozwem. Stanowiłoby to niedozwolone orzekanie ponad żądanie zakazane przez art. 321 k.p.c.

Sąd nie określił upoważnienia przemiennego bo wynika ono bezpośrednio z ustawy z art. 533 k.c. Sposób wskazany w pozwie ograniczałby uprawnienia pozwanego, gdyż może on bądź zaspokoić wierzyciela, bądź wskazać inny majątek dłużnika wystarczający do zaspokojenia.

Wierzyciel występujący ze skargą pauliańską nie ma obowiązku wskazania sposobu, w jaki zamierza skorzystać z wyroku uwzględniającego powództwo (wyrok SN z 3 lutego 2005 r., II CK 412/04, LEX nr 359437).

Mając powyższe na uwadze Sąd uwzględnił powództwo, o czym orzekł w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 w zw. 99 k.p.c. w zw. § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych... (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji.